

- по-друге: витіснення з ринкових ніш товарів та послуг місцевих виробників та заміщення їх структурі національного експорту;
- по-третє: скорочення обсягів виробництва з подальшим його призупиненням, або банкрутство (за якісними і споживчими характеристиками (через потужність й застосування новітніх технологій і менеджменту у виробництві однорідних з місцевими виробниками товарів і послуг) продукція іноземних компаній є менш капіталомісткою і більш доступною за ціною для споживача).

Однак капітал, серед інших факторів виробництва, є найбільш мобільним, оскільки має менше перешкод і потребує небагато часу для міграції та застосування. Саме тому залучення зовнішніх фінансових ресурсів у більшості випадків розглядається будь-якою країною-реципієнтом не тільки в аспекті можливого подолання невідповідності між виробничою спроможністю і споживчим попитом на внутрішньому ринку, але й створення на перспективу довготермінових взаємовідносин, при яких зацікавленість іноземного інвестора була б постійною.

Географічна структура країн базування ТНК є строкатою. США, Японія та інші високорозвинених країни, які на сучасному етапі світового розвитку входять до складу Європейського Союзу, є найбільш потужними осередками скупчення великої кількості їхніх материнських компаній. Завдяки інвестиціям ці країни мають доступ до природних ресурсів і корисних копалин, якими вони не забезпечені (або вони – обмежені й вичерпані). Так, США повністю за рахунок імпорту забезпечує свої потреби у фосфатах, міді, олові; у марганцевій та залізній руді на 75 %; Японія – 40 % бокситів; 50 % нікелю; 60 % мідної руди.

Сьогодні 80 % материнських і 30 % дочірніх компаній розміщено на території економічно розвинених країн; в країнах, що розвиваються, ці показники відповідно становлять 19,5 % і 50 %. Більшість ТНК задіяні в галузях обробної промисловості й у сфері послуг. У 2009 р. 810000 зарубіжних філій забезпечували робочі місця приблизно для 77 млн осіб й одну третю загальносвітового експорту товарів і послуг [6]. Спектр галузевої спрямованості виробництв ТНК є достатньо широким: 60 % міжнародних компаній зайняті у сфері виробництва (передусім, в електроніці, автомобілебудуванні, хімічній і металургійній промисловості), 37 % у сфері послуг і 3 % в добувній промисловості і сільському господарстві.

Сповільнення темпів розвитку світової економіки (зменшення її щорічного показника приросту з 3,9 % – у 2006 р. до – 2,7 % у 2009 р.) й економік високо індустріалізованих країн (від 2,8 % – до – 4,1 %) може мати значні наслідки для формування інвестиційного потенціалу ТНК, що, за прогнозами, спричинило спад світового ВВП у 2009 р. більш ніж на 2,5 % [6].

Загалом, в огляді перспектив світових інвестицій на 2009-2011 рр., відзначено негативний вплив глобальної фінансово-економічної кризи на збільшення об'ємів інвестиційних ресурсів ТНК у короткотерміновій перспективі, що звужує спектр галузевого задіяння їх ПІІ. Адже згідно з даними ЮНКТАД, причиною скорочення своїх інвестиційних планів у 2009 р. близько 85 % ТНК назвали глобальний економічний спад і 79 % ТНК – фінансову кризу. Кожен із цих аспектів зокрема і в сукупності, на думку науковців, призводить до "зниження схильності і здатності ТНК до здійснення ПІІ".

Висновки. З метою уникнення певних негативних проявів у економічному поступі країн (втрата самостійності та здатності проводити незалежну соціально-економічну політику в інтересах народу), внаслідок функціонування на їхніх теренах іноземного капіталу, необхідно постійно контролювати мінливість світової еволюції новітніх тенденцій формування мотиваційного аспекту інвестування (як основного підґрунтя для активізації процесу переливів потоків капіталу). Це, водночас, вирішить проблему ефективності його реалізації та оптимізує структуру стратегій розвитку країн-реципієнтів.

Література

1. Юхименко П.І. Історія економічних учень / П.І. Юхименко, П.М. Леоненко. – К. : Вид-во "Знання Прес", 2001. – 415 с.
2. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі / Б.В. Губський. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1998. – 390 с.
3. Макух С.М. З історії іноземного інвестування в Україні / С.М. Макух // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : зб. наук.-прикл. праць. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2001. – Вип. 436. – С. 372-377.
4. Рогач Олександр. Міжнародні інвестиції: Теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій : підручник / Олександр Рогач. – К. : Вид-во "Либідь", 2005. – 720 с.
5. World Investment Report 2009 (UNCTAD): Transnational Corporations Agricultural Production and Development. – New York and Geneva. 2009. – P. 218-265. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.unctad.org/statistics>.
6. Trade and Development Report 2009. Chapter I. The impact of the Global Crisis and the short-term Policy Response. – New York and Geneva. 2009. – 2 p.

Макух С.Н. Мотивационные детерминанты инвестирования современных экономик

Выделен спектр факторов, характеристики которых индивидуальны для каждой отдельно взятой страны, в аспекте создания условий при привлечении разных форм внешних потоков капитала в национальные экономики для свершения рыночных трансформаций. В перечень мотиваций процесса инвестирования исследована эволюция их конечной цели относительно спросов данного этапа развития мирового хозяйства.

Ключевые слова: инвестиции, инвестирование, мотивация, рыночные изменения.

Makukh S.M. Motivational determinates of investing the modern economies

The spectrum of factors, quality descriptions of that are individual for every separately taken country, is separated, in the aspect of making conditions for bringing in different forms of external streams of capital in national economies with the aim of realization in them market transformations. In list of motivations the process of investing evolution of their last aim according to the needs of modern stage of world economy's development is investigated.

Keywords: investments, investing, motivation, market transformations.

УДК 336:330.341:338.45(477)

Доц. О.Я. Малиновська, канд. екон. наук;
аспір. О.В. Матвій – Львівська державна фінансова академія

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ, ЙОГО СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА

Розглянуто сучасний стан фінансового потенціалу фармацевтичної галузі України. Визначено поняття сутності фармацевтичного потенціалу та розглянуто структуру цього потенціалу в Україні. Запропоновано напрями модернізації фармацевтичної галузі з метою підвищення фінансового потенціалу галузі.

Ключові слова: фінансовий потенціал, фармацевтична галузь, модернізація, структура, тенденції.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку економіки фармацевтична галузь є безумовним лідером серед інших високотехнологічних галузей як у світі, так і в Україні за показником створення валової доданої вартості на одну зайняту особу. Хоча це і є загальновідомою інформацією, більшість препаратів на фармацевтичному ринку є фармацевтично альтернативними лікарськими засобами імпортним, а саме понад 70 %, тобто розвиток виробництва вітчизняних лікарських засобів залишається на низькому рівні. Тому держава повинна налагодити тісне співробітництво з бізнесом та наукою у напрямку модернізації фармацевтичної галузі, що, водночас, приведе до зростання її фінансового потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання визначення сутності потенціалу та його структури висвітлені в наукових працях багатьох вчених-економістів і практиків, зокрема: О. Амоші, Я. Базилука, О. Власюка, В. Гейця, Я. Жаліла, Д. Крисанова, В. Семеновенка, Л. Федулової та багатьох інших [4]. Особливу увагу вчені приділяють модернізаціям та інноваціям у промисловості та високотехнологічних та наукомістких галузях, а також досліджують можливості підвищення ефективності діяльності промислових підприємств. Однак досить рідко увагу приділяють фінансовому потенціалу фармацевтичного ринку, його сутності та структурі. Найчастіше розглядають обсяги продажу різного роду фармацевтичної продукції, або ж розмір імпортованої чи експортованої фармацевтичної продукції. Проте, на жаль, розгляду фінансового потенціалу фармацевтичної галузі в роботах вітчизняних авторів вкрай мало.

Метою роботи є розгляд фінансового потенціалу фармацевтичної галузі України, визначення сутності потенціалу та його структури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий потенціал є одним з основних елементів привабливості галузі для подальшого її розвитку. Потенціал – це сукупність наявних та придатних до мобілізації основних джерел, взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів, що використовуються і можуть бути використані суб'єктами соціально-економічних відносин для досягнення певних результатів у процесі здійснення їх діяльності.

Під суб'єктами соціально-економічних відносин потрібно розуміти традиційних суб'єктів фінансових відносин: фізичних та юридичних осіб, а також державу, як керівну ланку.

Структура потенціалу фармацевтичної галузі складається з:

- *природного потенціалу* – це сукупність наявних і тих, що можуть бути мобілізовані, природних ресурсів у поєднанні з природними умовами, які впливають на фармацевтичну діяльність і можуть бути використані в процесі виробництва медичних препаратів;
- *трудова потенціал* – це кількість та якість наявних трудових ресурсів з урахуванням можливості їх збільшення за поточного рівня розвитку науки та техніки;
- *науковий потенціал* – це сукупна можливість національної економічної системи генерувати необхідні знання, що втілюється в кількісних і якісних характеристиках нових медичних препаратів і визначається чисельністю та професійністю вчених, зайнятих у фармацевтичній сфері;

- *технологічний потенціал* можна визначити як сукупність можливих та перспективних технічних засобів, що використовуються чи можуть бути використані в НДДКР та виробництві і спрямовані на підвищення продуктивності суспільної праці, та інші.

Отже, фінансовий потенціал фармацевтичної галузі – це сукупність природного, трудового, наукового, технологічного та інших потенціалів в процесі акумуляції, розподілу та перерозподілу, а також використання грошових коштів з метою створення, покращення, а також модернізації вже існуючих медичних препаратів. Розглянемо три основні рівні щодо потенціалу фармацевтичної галузі: а) мікрорівень (рівень фармацевтичного підприємства); б) мезорівень (рівень фармацевтичної галузі); в) макрорівень (рівень держави як соціально-економічної системи). Взаємозв'язок структурних елементів потенціалу фармацевтичної галузі з рівнями соціально-економічних утворів можна представити у вигляді схеми, наведеної на рис. 1.

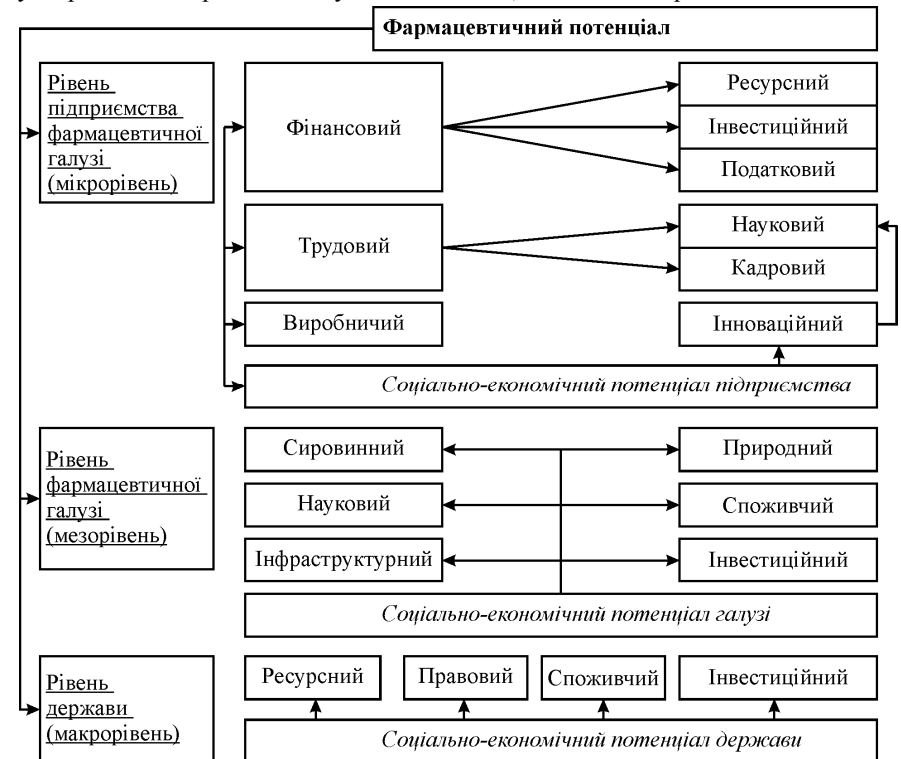

Рис. 1. Взаємозв'язок структурних елементів потенціалу фармацевтичної галузі з рівнями соціально-економічних утворів [8].

Якщо провести аналіз схеми (рис. 1), то можна зробити висновок, що на кожному рівні існують фактори впливу зовнішнього і внутрішнього середовища, а зовнішнє середовище нижчого рівня буде внутрішнім для вищого. Тому можна констатувати, що сприятливе середовище на кожному рівні дає змогу підвищити фінансовий потенціал фармацевтичної галузі загалом.

Структуру фінансового потенціалу фармацевтичної галузі потрібно розглядати з кількох позицій (рис. 2).

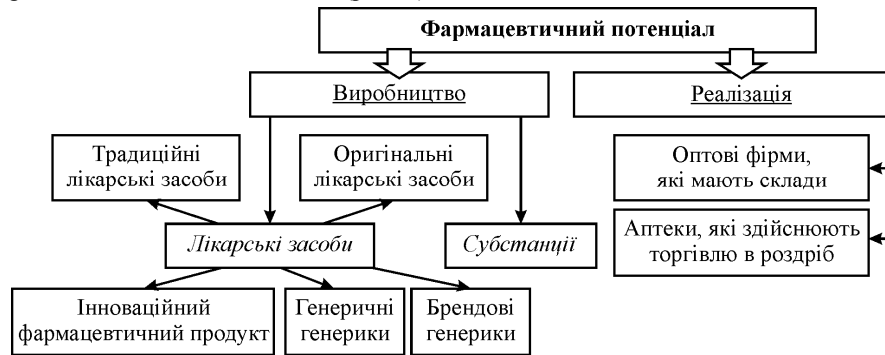

Рис. 2. Структура фінансового потенціалу фармацевтичної галузі [6, 8]

Розглядаючи виробничий потенціал як підсистему фармацевтичного потенціалу, варто зазначити, що в Україні майже не розробляють нові препарати, а розробляють технологію виробництва. Причому розробки, зазвичай, спрямовані на отримання виробництва генеричних (фармацевтичний аналог імпортованих лікарських засобів) препаратів.

Що стосується системи забезпечення лікарськими препаратами, то тут можна відзначити, що в Україні така система розвинена недостатньо, якщо брати до уваги регіональний (географічний) аспект. Наприклад, не забезпечуються аптеки (або їх взагалі немає) в районах, селах, селищах і інших дрібних населених пунктах. Оптову та роздрібну реалізацію лікарських засобів здійснюють 5215 суб'єктів господарювання, у сфері управління яких є 22 582 аптечних заклади, 19 134 (85 %) з них розташовані у містах та селищах міського типу, і лише 3448 (15 %) в сільській місцевості [7]. Внутрішнє середовище утримання аптек в цих територіальних одиницях є нерентабельним, що не дає змоги сільському населенню отримати прямий доступ до медичних препаратів.

Розглядаючи структуру фінансового потенціалу фармацевтичної галузі в більш широкому значенні, потрібно враховувати, що на його розвиток великий вплив має науковий і трудовий (кадровий) потенціал. Окрім цього, діяльність підприємств фармацевтичної промисловості досить жорстко регулюється з боку держави. Так, Державна інспекція з контролю якості лікарських засобів МОЗ України перевіряє дотримання вимог законодавства за якістю лікарських засобів під час їх виробництва, зберігання, вживання, транспортування та реалізації суб'єктами господарської діяльності; одержує від суб'єктів господарської діяльності необхідні відомості про дотримання вимог стандартів, технічних умов, фармакопейних статей і технологічних регламентів, а також про забезпечення якості лікарського засобу під час виробництва, транспортування, зберігання, використання та реалізації.

Враховуючи сказане, на наш погляд, фармацевтичний потенціал набуває такої форми, яку подано на рис. 3.

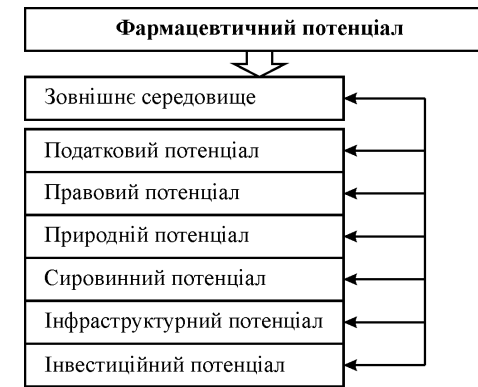

Рис. 3. Структура фінансового потенціалу фармацевтичної галузі [4, 8]

Повторення деяких структурних елементів в зовнішньому і внутрішньому середовищі в потенціалі фармацевтичної галузі не випадкове, оскільки, до прикладу, інфраструктура може розглядатися як у середині галузі між її підсистемами, так і у взаємозв'язку з підсистемами інших систем, тим або іншим чином пов'язаним з фармацевтичним потенціалом.

Потенціал розвитку фармацевтичного ринку закладений у тих сферах, у де не задоволений попит в товарному аспекті. В Україні фармацевтичному ринку бракує імунобіологічних і вузько сегментованих препаратів, особливо для лікування онкологічних захворювань. Великий вплив на розвиток фармацевтичної галузі має такий фактор, як населення, оскільки зростання міського населення є одним із важливих чинників, що сприяють збільшенню фармацевтичного ринку України. Також розвитку фармацевтичного бізнесу сприяє поліпшення інфраструктури у сфері охорони здоров'я та створення більш ефективного регулярного середовища [6].

Висновки. Розвиток та модернізація фінансового потенціалу фармацевтичної галузі безпосередньо залежать від здійснення інноваційної та цілеспрямованої державної промислової політики, яка має реалізувати нагромаджений потенціал інституційних змін, спрямувати інвестиційні, кадрові, науково-технічні ресурси на якісний розвиток фармацевції. Одну з найважливіших ролей у визначенні напряму розвитку галузі відіграє державне регулювання та створення відповідних умов для розвитку фармацевтичної галузі України. Для ефективнішого функціонування галузі необхідно визначити всі її особливості та врахувати і виправити недоліки, щоб покращити фінансовий потенціал загалом, а саме:

- налагодити співробітництво держави, науки та бізнесу;
- підвищити науково-технічну забезпеченість фармацевтичної галузі;
- розвивати логістичне сполучення фармацевтичних підприємств з районами (селоми, селищами);
- забезпечити населенню доступ до ефективних, якісних та доступних ліків;
- ефективно використовувати наявні кадрові, матеріальні і фінансові ресурси в фармацевтичній галузі.

На сьогодні фінансовий потенціал фармацевтичної галузі знаходиться у зношеному стані, тому використовується нерационально та неефективно.

Література

1. Мех О.А. Фармацевтична промисловість України: сучасний стан розвитку, розміщення та наукових досліджень / О.А. Мех // Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України : зб. наук. праць. – Тернопіль : Вид-во "Економічна думка". – 2001. – Вип. 5. – С. 17-23.
2. Мех О.А. Наука у фармацевтичній галузі України: зміни в кадровому потенціалі / О.А. Мех // Наука та наукознавство. Додаток : матер. І Добровської конф. з наукознавства та історії науки. – К., 2002. – № 4. – С. 55-59.
3. Черних В. Фармацевтична галузь за роки незалежності України / В. Черних // Вісник фармації. – К., 2002. – № 3.
4. Кіндзерський Ю.В. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку / Ю.В. Кіндзерський та ін. – К. : Вид-во НАН України; Ін-т екон. та прогноз., 2009. – 928 с.
5. Посилкіна О.В. Інноваційно-інвестиційний розвиток фармацевтичного виробництва: проблеми фінансового забезпечення : монографія / О.В. Посилкіна / МОЗ України. – Харків : Вид-во НФаУ; "Золоті сторінки", 2002. – 528 с.
6. Шибаева А. Новый мировой порядок на фармацевтическом рынке / А. Шибаева // Аптека. – 2009. – № 49 (720). – С. 15-17.
7. Концепція розвитку фармацевтичної галузі України // Аптека. – 2011. – № 813(42). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.apteka.ua/article/magazine/813>.
8. Федоренко І.А. Визначення фармацевтичного потенціалу в регіоні, його сутність і структура. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vdnuet/escop/2010_3/Fedoren.pdf

Малиновська О.Я., Матвиш О.В. Финансовый потенциал фармацевтической отрасли Украины, его сущность и структура

Рассмотрено современное состояние финансового потенциала фармацевтической отрасли Украины. Определено понятие сущности фармацевтического потенциала, рассмотрена структура этого потенциала в Украине. Предложены направления модернизации фармацевтической отрасли с целью повышения финансового потенциала отрасли.

Ключевые слова: финансовый потенциал, фармацевтическая отрасль, модернизация, структура, тенденции.

Malinowska O.Ya., Matviiv O.V. Financial potential of pharmaceutical industry of Ukraine, its essence and structure

The current state of the financial capacity of the pharmaceutical industry of Ukraine is considered. The concept of this essence and the structure of this potential in Ukraine is investigated. The directions of modernization of the pharmaceutical industry in order to increase the financial capacity of the industry are set.

Keywords: financial strength, the pharmaceutical industry, modernization, structure, trends.

УДК 338.47

Доц. Б.М. Пісний, канд. екон. наук –
ПВНЗ "Європейський університет" м. Львів

ШЛЯХИ ГАРМОНІЗАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ІНТЕРЕСІВ СПОЖИВАЧІВ У СФЕРІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЯКІСНУ ПРОДУКЦІЮ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Вивчено шляхи приведення у відповідність нормативно-правових актів щодо захисту прав споживачів у рамках взаємовідносин "Україна – ЄС" у сфері відповідальності за неякісну продукцію. Особливу увагу звернено на відповідність укра-

їнського законодавства та окремих директив ЄС щодо відповідальності за неякісну продукцію, загальної безпеки продукції, гарантійних зобов'язань, маркування продукції, накладення суворої заборони, позначення цін.

Ключові слова: нормативно-правові акти, захист прав споживачів, відповідальність за неякісну продукцію, Україна, Європейський Союз.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Вибір Україною стратегічного курсу на інтеграцію в Європейський Союз (далі ЄС) обумовлює потребу оцінювання відповідності міжнародним нормам. Як відомо, 16 червня 1994 р. між Україною та ЄС було укладено Угоду про партнерство та співробітництво, ратифіковану Україною 10 листопада 1994 р. (далі УПС). Таким чином Україна офіційно заявила про свій намір інтегруватися в Європейський Союз.

Враховуючи, що вступ до СОТ є "візитною карткою" приєднання до ЄС, питання гармонізації законодавства та нормативної бази як основи для підвищення якості й безпеки товарів та послуг, має стати одним із пріоритетних у системі захисту інтересів споживачів. Умови участі України в СОТ потребують впровадження в країнах-кандидатах 80 % стандартів, що діють у Співтоваристві. За таких обставин, вітчизняним підприємствам буде дуже важко витримати конкуренцію. Указами Президента України від 05.09.2001 р., № 797 та від 05.02.2002 р., № 104 про забезпечення вступу до СОТ поставлено завдання про щорічне прийняття не менше ніж 500 гармонізованих стандартів, а також розроблення і прийняття протягом 2001-2002 р. 16 технічних регламентів, розроблених на основі європейських директив.

Угода про партнерство та співробітництво стала частиною національного законодавства України. З огляду на підписання та ратифікацію УПС Україна взяла на себе зобов'язання привести власне законодавство у відповідність до законодавства ЄС. Йдеться про надання законодавству ЄС загальнообов'язкового характеру (установчі договори, регламенти та директиви ЄС) під час розроблення нових законодавчих актів України, а також приведення у відповідність до них існуючих законів України.

Основною метою УПС є забезпечення створення правової бази для інтеграції України до ЄС.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Питання соціального розвитку, захисту інтересів споживачів та механізмів реалізації державної політики у цій сфері висвітлені в працях: Ж. Бремонта, Р. Валеева, Дж. Гобсона, А. Горелова, Н.М. Дочинець, П. Друкера, І.О. Дудли, А. Желедана, Ф. Котлера, Н. Куделі, Т.О. Кагал, М.М. Казакова, Ж.-Ж. Ламбена, Л.Г. Ліпич, В.Ф. Опришка, В.І. Павлова, Л. Розенберга, Дж. Хірста, М.І. Шаповала, А.В. Шлійка, О. Язвінської та ін. Захист інтересів споживачів є невіддільний від процесів формування та функціонування ринку товарів та послуг. Такі проблеми в економіці України досліджували В.М., Гець С.В. Зверева, Л.І. Крамченко, І.Я. Романків, В.О. Шевчук та ін. Попри це, шляхи гармонізації нормативно-правового забезпечення прав споживачів на інституційному рівні залишаються дослідженими не достатньо.

Мета дослідження – проаналізувати процес гармонізації нормативно-правового забезпечення прав споживачів у сфері відповідальності за неякісну продукцію на рівні взаємовідносин "Україна – ЄС".